

เสียงของคำส่วนใหญ่ในภาษาไทยไม่สัมพันธ์กับความหมาย

คำในแต่ละภาษาจะมีความหมายอย่างไร ก็แล้วแต่คนที่ใช้ภาษานั้น ๆ จะตกลงกัน ความหมายของคำจึงเกิดจากการสมมติ จะสมมติเรียกสิ่งใดว่าอะไรก็ได้ทั้งสิ้น

เมื่อความหมายของคำเกิดจากการสมมติ เสียงที่ประกอบขึ้นเป็นคำจึงไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับความหมาย

คำไทยที่มีเสียงอย่างเดียวกันอาจมีความหมายต่างกันในแต่ละถิ่น เช่น

คำว่า “โคม” ในภาษากรุงเทพฯ หมายถึง เครื่องให้แสงสว่างที่มีเครื่องบังลม
ในภาษาไทยถิ่นใต้ หมายถึง กะละมัง

คำไทยที่มีเสียงกันในแต่ละถิ่นก็อาจจะมี ความหมายอย่างเดียวกัน เช่น

คำว่า “เสื่อ” และ “สาด” มีเสียงต่างกันแต่ใช้เรียกสิ่งเดียวกัน
คือ เครื่องสำหรับปูนั่งและนอน
ภาษากรุงเทพฯ เรียก “เสื่อ” ภาษาไทยถิ่นเหนือ อีสาน และใต้ เรียก “สาด”

มีผู้เชื่อว่าแม่เสียงของคำส่วนใหญ่ในภาษาจะไม่เกี่ยวข้องกับความหมาย
แต่ก็มีบางเสียงที่มีอิทธิพลต่อความหมาย เช่น

คำที่ขึ้นต้นด้วยตัว “คล” ถ้ามักจะแสดงอาการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อน
คลาดที่ไม่เที่ยง และไม่บริสุทธิ์ เช่น คลอ คล่อง คล่อง คลอน คล้อย คละ
คลั่ง คลับคล้ายคลับคลา คลาง แคลง คลาด คลาน คลายคล้าย คำ คำ
คลึง คลื่น คลุก คลุ้ง คลุม เค็ด เค้า เคลิบเคลิ้ม เคลื่อน เคลือบ

คำที่ขึ้นต้นด้วยตัว ง มักเป็นคำที่มีความหมายไปในลักษณะที่ งอ หรือ ลักษณะที่ไม่ตรงทั้งนั้น เช่น ง่วง งง งุน

ในคำที่ใช้สระ เอ ก็เป็นเช่นเดียวกัน มักจะอยู่ในลักษณะที่ เก เข รวนเร เเห เซ

คำที่เป็น แม่กบ แม่กม เวลาออกเสียงต้องถูกปากเอาไว้ก่อน จึงเกิดมีคำ เช่น อม ออม ห้อม หุ้ม อุบอิบ รวบ

คำบางคำอาศัยการเรียงเสียงมาจากของจริง เช่น เสียงที่ยืดยาว ก็มักเป็น แม่กง กน กม เช่น ก้อง กังวาน หึ่ง เห่ง หง่าง (กระ)หึ่ม และคำที่เอามาใช้เป็นคำพูดโดยตรง เช่น กระดิ่ง ระฆัง โด่ง ดัง กระทั่ง ก็คงแปลงมาจากเสียงเดิมอย่าง หง่าง ตึงตัง

คำที่มีเสียงสระ ออ มี ม สะกด มักจะใช้แทนสิ่งที่กลม ๆ เป็นวง หรือคู้เข้าหากัน เช่น เด็กตัวป้อม เต็นนุ่มตัว ค้อมหัว อ้อมเก้าอี้ที่ล้อมเป็นวง

คำที่มีเสียงสระ แอะ มีความหมายไปในทางทำให้หลุดออก แยกออก
เช่น ชำแหละศพ แบะอก แหวะท้อง แกะกระดูก แคะเล็บ แะตะปู
แะะขนมเบื่อง

คำที่มีพยัญชนะเสียง ย แสดงอาการเคลื่อนไหว ไม่อยู่นิ่ง เช่น นั่งโยโย่
ยงหยก ทำหยุกหยิก เคี้ยวหมากหยับๆ ลุกขึ้นยักแย้ยักยัน ยักยกแย็ก
เต็นหย็องเหย็ง กระโดดโหยง ๆ

คำที่มีเสียงสระ อา มี บ สะกด จะทำให้เกิดคำที่มีความหมายว่า ซ้อนทับกัน
เช่น กาบกล้วย ฉาบน้ำตาล ทาบผ้า เอาเตานาบ สาบเลื้อ

คำที่มีพยัญชนะเสียง ง ให้ความหมายว่าไม่ตรง ม้วนงอที่ปลาย เช่น คน
จมูกงุ้ม หนดง้าง มือหงิกงอ ยืนบนชะง่อนเขาที่เงื้อมง้ำ

คำที่มีพยัญชนะเสียง ว และ พ ในคำบางคำจะแสดงลักษณะของแสง เช่น
แสงเพชรพร่างพร้อยพรายแพรวพราวตา แสงแวบวับแววาววอมแวม

คำที่มีพยัญชนะเสียง อ ลักษณะตัว อ เอง ก็กลม ๆ ป้อม ๆ คำที่มีเสียง อ ก็มักมีความหมายไปในทางกลม ๆ อ้วน ๆ เหมือนกัน เช่น อ้วนเป็นโอง
อวบอูมอิมเอิบเหมือนอึ้งอ่าง

คำที่มีพยัญชนะเสียง ข ค มีความหมายไปในทางโกรธ ไม่พอใจ จะเป็น
เพราะว่าเสียงนี้ฟังกระชอกชอกชาก เหมาะที่จะแสดงความโกรธ เช่น เขา
ขุ่นแค้นซึ่งเคียดขัดเคืองใจ

คำที่เสียงกับความหมายสัมพันธ์กันเช่นนี้ ก็ไม่อาจตัดสินได้ว่าเป็นเพราะ
บังเอิญหรือเป็นเพราะเสียงบางเสียงใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงลักษณะ
บางอย่างได้

ภาษาไทยกับครูพี่ตี่ตี๋ - อาจารย์พีระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์

ข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในภาษาไทย

คำเลียนเสียงเป็นคำจำพวกหนึ่งที่เสียงมีอิทธิพลต่อความหมาย เราแปลงเสียงเป็นถ้อยคำเลียนเสียงที่ได้ยิน แม้จะไม่สามารถเลียนเสียงให้เหมือนเสียงที่ได้ยินทีเดียวนัก แต่ก็พอจะแนะเสียงต่าง ๆ ได้ส่วนประกอบของคำเลียนเสียงเหมือนคำไทยทั่ว ๆ ไป คือมีทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

เสียงพยัญชนะ ในคำเลียนเสียงอาจแนะเสียงได้ เช่น

เสียงพยัญชนะต้น ฟ ฐ ห หรือ ฮ ซึ่งเป็นพยัญชนะเสียดแทรก มักแสดงเสียงที่ค่อย ๆ เกิดขึ้น อาจเป็นเสียงลมที่เคลื่อนผ่านช่องแคบ ๆ เช่น ลมดันออกมาดังฟู่ แมวขู่ฟ่อ นอนกรนฟี่ หายใจฟืดฟาด สูดปากซืด

หรือเป็นเสียงน้ำที่เคลื่อนไหลแรงและเร็ว เช่น ฟนตกซู่ น้ำแตกซ่า

หรือเป็นเสียงคนหรือสัตว์จำนวนมากส่งเสียงพร้อม ๆ กัน เช่น คนพูดกันแซ่ เด็กคุยกันแซ่ด นกร้องแซ่แซ่

หรืออาจเป็นเสียงแสดงอารมณ์ เช่น หัวเราะหึ ๆ หัวเราะเหะ ๆ ครางฮือ ๆ ร้องไห้โฮ ๆ ถอนหายใจเฮือก

เสียงพยัญชนะท้าย ก็แนะเสียงในคำเลียนเสียงได้ไม่แพ้

พยัญชนะต้น ถ้าพยัญชนะท้ายเป็นพยัญชนะนาสิก มักแสดงเสียงที่
ก้องกังวานในตอนท้าย แต่ถ้าพยัญชนะท้ายเป็นพยัญชนะกัก มัก
แสดงเสียงที่สุดสั้นลงทันที ลองเปรียบเทียบดังนี้

โทรศัพท์ดังกริ่ง

ลั่นกู่ญแจกรีก

ระฆังดังแก๊ง

ไฟแช็กตกดังแก๊ก

กระเป๋าทกตุ่มลงน้ำ

กระโดดตุ๊บ

ในด้านเสียงสระ ถ้าสระเป็นเสียงสั้น มักแสดงเสียงที่เกิดและสั้นสุดลงอย่างรวดเร็ว ถ้าสระเป็นเสียงยาว จะแสดงเสียงที่ดังนานขึ้น ลองเปรียบเทียบแบบนี้

ถ่มน้ำลายปริ๊ด

เป่านกหวีดปริ๊ด

เสียงกลองดังตุ่มๆ

หล่นตุ่มลงน้ำ

เสียงสระบางเสียงมักใช้เลียนเสียงบางอย่าง เช่น

- สระอา เป็นสระเปิด ในการออกเสียงต้องอ้าปากกว้าง ลึนลดต่ำ ขนาดช่องปากกว้าง มักแสดงเสียงที่ต้องอ้าปากกว้าง เช่น หัวเราะ ก้าก หัวเราะซ่า ๆ
- สระ อิ เป็นสระปิด ในการออกเสียง ปากไม่ได้อ้ากว้าง ส่วนปลาย ลึนอยู่ใกล้เพดานปาก ขนาดช่องปากแคบ มักแสดงเสียงที่เวลาออกเสียงไม่ต้องอ้าปากกว้าง เช่น หัวเราะกิ๊ก หัวเราะคิก

เสียงวรรณยุกต์ใช้แสดงเสียงต่าง ๆ กัน

วรรณยุกต์สามัญ ใช้แสดงเสียงที่ดังกังวาน ไม่แหลมสูง เช่น เสียง
ระเบิดดังบี้ม เสียงปิ่นดังปัง เสียงตกเตียงดังตึง

วรรณยุกต์เอก แสดงเสียงค่อยต่ำ เช่น หัวเราะหึ ๆ หัวเราะแหะ ๆ
ตบมือเปาะแปะ เดินกุก ๆ

วรรณยุกต์โท แสดงเสียงดังหนักแน่น ไม่แหลมสูง เช่น ทูบดังอ๊ก
หล่นพลัก หกล้มปั๊บ วิ่งตึก ๆ ตกตุ๊บ

เสียงวรรณยุกต์ที่ใช้แสดงเสียงต่าง ๆ กัน

วรรณยุกต์ตรี แสดงเสียงแหลมสูง เช่น ร้องกรีด ไทรคัพท์กริ่ง ระฆัง
ดังกัง แมวร้องแง้ว ม้าร้องฮี้ ๆ หนูร้องจืด ๆ

วรรณยุกต์จัตวา แสดงเสียงเบา หรืออ่อนหวาน หรือโหยหวาน เช่น
สตางค์ตักป้อม น้ำหยดตึง ลู่น้ำจ่อม ๆ พุดเสียงหงุหงิง คุษกันจุงจิง
หมาร้องเอ็ง

คำเลียนเสียงที่สันนิษฐานได้ว่าความหมายหายไป

โครม เป็นคำเลียนเสียงคนหรือของหนัก ๆ ล้มหรือตก เช่น เดินดี ๆ ระวังจะหล่นโครม ลงไปในน้ำ กลายความหมายเป็น ใช้อย่างมากมาย เช่น ใช้ไฟกันโครม ๆ

ต้อม เป็นคำเลียนเสียงของหนักขนาดเล็กตกลงไปในน้ำ เช่น เหยียดต้อมลงน้ำ กลายความหมายเป็น เจียบไป ไม่ได้พบหรือไม่ได้ข่าว เช่น มันยืมเงินแล้วก็หายต้อมไปเลย

หง่าว เป็นคำเลียนเสียงแมวตัวผู้ร้องหาแมวตัวเมีย เช่น มันหง่าวหาตัวเมีย กลายความหมายเป็น เ هنگอยู่ตามลำพัง เช่น นั่งหง่าวอยู่คนเดียว

คำเลียนเสียงเหล่านี้บางคำอาจกลายเป็นไปบ้าง

- ชื่อสิ่งต่าง ๆ เป็นต้นว่าชื่อสัตว์บางชนิด เช่น กา แมว แพะ จิ้งจก ตู๊กแก อิงอ่าง
- ชื่อสิ่งของ เช่น กริ่ง หูด ออด ไฟแช็ก
- ชื่อโรค เช่น หืด
- คำบอกอาการบางอย่าง เช่น อ้วก กระแอม กระเดาะปาก ขาก สะอึก ชุบชิบ อุบอิบ อึกอ๊ก